

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії
В.о. ректора ДБТУ

А.І. Кудряшов

«25» *березня* 2025 р.

ПРОГРАМА

фахового вступного випробування
для здобуття ступеня освіти Бакалавр
на основі НРК6 (НРК7)

Галузь знань	С Соціальні науки, журналістика та інформація
Спеціальність	С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)
Освітня програма	- Економіка

Харків 2025

ЗМІСТ

Загальні положення.....	3
1. Вимоги до рівня підготовки вступників.....	5
2. Зміст фахового вступного випробування у розрізі дисциплін.....	7
3. Критерії оцінювання фахового вступного випробування.....	9
4. Порядок проведення фахового вступного випробування.....	10
Рекомендована література.....	11
ДОДАТОК Зразок «Екзаменаційний білет».....	12

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Вступ на основі (основа вступу) – раніше здобутий освітній (освітньо-кваліфікаційний) рівень або освітній ступінь та відповідний рівень Національної рамки кваліфікацій (далі – НРК), на основі якого здійснюється вступ для здобуття ступеня вищої освіти.

Фаховий іспит – форма вступного випробування для вступу на основі НРК6 (НРК7), яка передбачає перевірку здатності до опанування освітньої програми певного рівня вищої освіти на основі здобутих раніше компетентностей.

На навчання за програмою підготовки бакалавра за спеціальністю С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» (освітня програма «Економіка») можуть вступати особи, які отримали диплом бакалавра (спеціаліста, магістра) (НРК6, НРК 7) з відповідної або іншої спеціальності та продемонстрували достатній рівень знань з тем, перелік яких винесено для оцінювання підготовленості вступника для здобуття вищої освіти.

Для проведення конкурсних фахових вступних випробувань на навчання на здобутих раніш ступенів освіти бакалавр, магістр; освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст, наказом ректора ДБТУ створюються фахові атестаційні комісії, діяльність яких регламентується Положенням про приймальну комісію вищого навчального закладу, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 15 жовтня 2015 року № 1085 та зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 4 листопада 2015 року за № 1351/27796.

Фахове вступне випробування проводиться фаховою атестаційною комісією за програмою, затвердженою ректором ДБТУ.

Програма фахового вступного випробування складена для вступників, які вступають на навчання до Державного біотехнологічного університету за освітньо-професійною програмою «Економіка» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» та передбачає оцінку базових знань осіб, що мають здобуті освітні ступені бакалавра (магістра), освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста, за темами фахових дисциплін, які дають можливість оцінити загальний рівень підготовки вступників до навчання за спеціальністю С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини».

Програма визначає перелік питань, обсяг, складові та технологію оцінювання знань вступників під час вступу на навчання за ступенем освіти бакалавр за спеціальністю С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини».

Мета вступного фахового випробування полягає в комплексній перевірці знань вступників, отриманих ними в результаті вивчення дисциплін та оцінці відповідності цих знань вимогам до навчання за ступенем магістр на спеціальність С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» та допуску до участі у конкурсному відборі.

Умови проведення вступних випробувань. Фахові вступні випробування проводяться в усній формі, у вигляді іспиту очно або

дистанційно. Іспит в усній формі проводиться не менше, ніж двома членами комісії з кожним вступником, яких призначає голова фахової комісії згідно з розкладом у день іспиту. Під час складання іспиту очно члени комісії відмічають правильність відповідей в аркуші усної відповіді, який по закінченні іспиту підписується вступником та членами відповідної комісії. Складання іспиту у дистанційній формі відбувається із застосуванням платформ Zoom (Google Meet). Інформація про результати іспиту оголошується вступникові в день його проведення.

Змістовно-методичне забезпечення вступних випробувань здійснюють науково-педагогічні працівники профільних кафедр.

1. ВИМОГИ ДО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ВСТУПНИКІВ

До проходження фахового вступного випробування допускаються вступники, які виконали повністю навчальний план за освітнім ступенем бакалавра (магістра) або освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста й отримали диплом за відповідною або іншою спеціальністю.

Вступник повинен знати:

- теоретичні й правові основи функціонування підприємства як суб'єкта господарювання, систему планування й прогнозування на підприємстві;
- методичні основи оцінювання конкурентоспроможності та якості продукції, визначення результатів діяльності підприємства;
- склад і структуру ресурсів підприємства, джерела їх формування, ефективність використання та напрями її підвищення;
- основи формування витрат виробництва і собівартості продукції, механізму ціноутворення та цінової політики підприємства;
- теоретико-методичні основи оцінювання ефективності роботи підприємства, його інвестиційної та інноваційної діяльності;
- сутність соціально-трудових відносин, завдання економіки та нормування праці на сучасному етапі;
- етапи становлення та розвитку ринкового середовища та пов'язані з ними проблеми використання трудових ресурсів;
- завдання та напрями удосконалення організації праці;
- організаційно-правові основи нормування та оплати праці;
- мотиваційні, інноваційні, рекреаційні проблеми економіки праці;
- методичні основи розробки планів поліпшення соціально-трудових відносин;
- загальні засади управління витратами;
- сутність собівартості продукції;
- особливості управління витратами на підприємстві;
- функції і складові фінансів;
- принципи й завдання фінансової політики;
- оподаткування й страхування, як специфічні підсистеми фінансів;
- теоретичні основи фінансового менеджменту.

Вступник повинен вміти:

- розрізняти організаційно-правові форми підприємств, проводити оцінку впливу чинників зовнішнього середовища на діяльність підприємства;
- визначати валову, товарну та чисту продукцію підприємства, аналізувати результативність його діяльності та конкурентоспроможність;
- здійснювати оцінку й аналіз ефективності й інтенсивності використання земельних ресурсів підприємства;
- здійснювати оцінку й аналіз ефективності та продуктивності використання персоналу підприємства;

- визначати й аналізувати ефективність використання капіталу підприємства, виробничих фондів і нематеріальних активів;
- класифікувати витрати, визначати собівартість продукції й обґрунтовувати ціни на неї та вимірювати цінову конкурентоспроможність;
- визначати спеціалізацію підприємств, концентрацію виробництва та диверсифікацію підприємств;
- оцінювати стан соціально-трудова відносин на підприємстві, ринку праці;
- формувати систему мотивуючих та стимулюючих заходів;
- оцінювати та удосконалювати, а за необхідності й розробляти прогресивні системи організації та оплати праці;
- проектувати раціональні режими праці та відпочинку;
- складати відповідні розділи планів соціально-економічного розвитку підприємства;
- здійснювати контроль і аналіз витрат і собівартості продукції;
- аналізувати сучасну фінансову політику держави і виявляти її вплив на економіку;
- будувати моделі фінансових відносин;
- визначати джерела фінансових ресурсів підприємств і держави;
- аналізувати держаний бюджет України.

2. ЗМІСТ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ У РОЗРІЗІ ДИСЦИПЛІН

Програма фахового вступного випробування для зарахування на навчання за ступенем освіти бакалавр за спеціальністю С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» містить основні питання у розрізі дисциплін:

1. Економіка агропромислових підприємств

1. Поняття, напрями та цілі діяльності підприємств.
2. Підприємництво як особлива форма економічної активності.
3. Види підприємств та їх об'єднання.
4. Зовнішнє середовище господарювання підприємства.
5. Структура та управління підприємством.
6. Земля як основний засіб виробництва в сільському господарстві.
7. Показники використання землі та шляхи їх удосконалення.
8. Персонал підприємства, його класифікація та показники забезпеченості.
9. Продуктивність праці: суть та методика визначення.
10. Організація, форми та системи оплати праці.
11. Суть, види та функції капіталу.
12. Види оцінки основних фондів їх знос, відтворення та амортизація.
13. Система показників ефективності використання основних фондів та шляхи її підвищення.
14. Економічна суть оборотного капіталу та його склад та структура.
15. Ефективність використання оборотного капіталу та шляхи її підвищення.
16. Конкуренція та конкурентоспроможність продукції й підприємства.
17. Поняття та класифікація витрат підприємства.
18. Результативність діяльності підприємств: валова, товарна і чиста продукція та прибуток.
19. Поняття ефекту, ефективності її види та показники визначення.
20. Спеціалізація сільськогосподарського підприємства, її форми та показники визначення.

2. Економіка та нормування праці

1. Поняття й сутність категорії «праця».
2. Поняття ринку праці, його сутність, зміст та структура.
3. Процеси відтворення населення та їх показники.
4. Персонал підприємства.
5. Зайнятість як соціально-економічна категорія.
6. Безробіття, його види та показники.
7. Роль міжнародної організації праці (МОП) у регулюванні соціально-трудових відносин.

8. Сутність і значення нормування праці.
9. Продуктивність праці як показник ефективності праці.
10. Основні функції заробітної плати у процесі суспільного відтворення.
11. Трудовий потенціал суспільства як економічна категорія.
12. Основні завдання аналізу використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці.
13. Сутність соціального партнерства.
14. Основні напрями організації праці, поділ і кооперування праці.
15. Сутність соціального моніторингу, його основні функції та завдання.

3. Управління витратами

1. Сутність управління витратами підприємства.
2. Актуальність управління витратами.
3. Функція витрат і її необхідність.
4. Класифікація витрат.
5. Прямі і непрямі витрати.
6. Постійні і змінні витрати.
7. Операційні та фінансові витрати.
8. Переваги управління витратами за допомогою системи центрів відповідальності.
9. Види собівартості.
10. Калькуляції на продукцію і їх роль в управлінні витратами.
11. Методи планування витрат та собівартості продукції.
12. Система контролю витрат на підприємстві.
13. Показники, що обчислюються та аналізуються в процесі CVP-аналізу.
14. Напрями підвищення ефективності управління витратами у галузі рослинництва.
15. Напрями оптимізації витрат на виробництві продукції тваринництва.

4. Фінанси

1. Необхідність та сутність фінансів.
2. Основні фінансові категорії: фінансові відносини, їх об'єкт і суб'єкти, фінансова діяльність, доходи та витрати, фінансові ресурси.
3. Внутрішня та організаційна структура фінансової системи.
4. Склад фінансових ресурсів підприємств.
5. Сутність фінансового ринку та його структура.
6. Ринок цінних паперів.
7. Податки, їх сутність та функції. Основні принципи оподаткування.
8. Бюджетний процес в Україні. Склад видатків та доходів державного бюджету.
9. Сутність, форми та види страхування.
10. Джерела формування та напрямки використання фондів соціального страхування.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Результати фахового вступного випробування обчислюються (за шкалою від 100 до 200):

$$P=P1+P2+P3,$$

де P1 – оцінка за перше питання (за шкалою 0-60).

P2 – оцінка за друге питання (за шкалою 0-60).

P3 – оцінка за третє питання (за шкалою 0-80).

Результати фахового вступного випробування оцінюються за шкалою від 100 до 200 балів з урахування рівнів підготовки.

У разі отримання результату фахового вступного випробування від 0 до 99 іспит вважається таким, який не складено і вступник до участі у конкурсному випробуванні не допускається.

Оцінювання рівня підготовки, тобто знань і умінь вступника, відбувається на підставі наступних критеріїв:

1. Правильність відповіді.
2. Ступінь усвідомлення програмного матеріалу.
3. Вміння користуватись засвоєним матеріалом.

4. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Фахове вступне випробування проводиться у формі усного іспиту очно або дистанційно. Для проведення вступного випробування формуються окремі групи вступників в порядку надходження (реєстрації) документів. Список допущених до вступного випробування ухвалюється рішенням приймальної (відбіркової) комісії, про що складається відповідний протокол.

Для проведення вступного випробування головами фахових атестаційних комісій попередньо готуються екзаменаційні білети відповідно до «Програми фахового вступного випробування». Програма фахового вступного випробування оприлюднюється на веб-сайті Університету.

Фахове вступне випробування проводиться у строки, передбачені Правилами прийому до ДБТУ.

На іспиті вступник повинен пред'явити, який посвідчує особу (паспорт громадянина України у вигляді книжечки, ID-картка), при пред'явленні якого він завдання (екзаменаційний білет). Екзаменаційний білет містить завдання з тем, вказаних у програмі фахового вступного випробування. Тривалість іспиту – до 2 астрономічних годин. Користуватися при підготовці друкованими, електронними або іншими інформаційними засобами забороняється.

Результати випробування оцінюються за шкалою від 100 до 200 балів за правилами, вказаними в розділі «Критерії оцінювання фахового вступного випробування». Рівень знань вступника за результатами іспиту заноситься також до екзаменаційної відомості і підтверджується підписами голови та членів комісії. Відомість оформляється і передається до приймальної комісії в день складання фахового вступного випробування.

Розробила: к.е.н, доцент кафедри глобальної економіки Пащенко Ю.В.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андрейків Т.Я., Сороківська М.В. Фінанси держави: навч. посіб. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2016. 252 с.
2. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник. Київ: КНЕУ, 2013. 779 с.
3. Горбонос Ф. В., Черевко Г. В., Павленчик Н. Ф., Павленчик А.О. Економіка підприємства: підручник. Київ: Знання, 2010. 463 с.
4. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини : підручник. Київ : Знання, 2011. С.390–394 .
5. Довідник економіста сільськогосподарського підприємства / за ред. Ю. О. Лупенка та О. В. Захарчука. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2018. 600 с.
6. Економіка підприємства: підручник / за заг. та наук. ред. Г. О. Швиданенко. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: КНЕУ, 2019. 551 с.
7. Іванюта П.В., Лугівська О.П. Управління ресурсами і витратами: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2011 320 с.
8. Махсма М.Б. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навч. посіб. Київ: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. 188 с.
9. Сумцов В. Г., Филипова І.Г., Балахнін, Г.С. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навчальний посібник. Луганськ: вид-во СЛУ ім. В. Даля, 2013. С.512–518.
10. Цал-Цалко Ю. С. Витрати підприємства: Навч. посібник. Київ: ЦУЛ, 2002. 656 с.
11. Юхименко П.І. Федосов В.М., Лазебник Л.Л. Теорія фінансів: підручник Київ: Центр навч. л-ри, 2017, 576 с.

Зразок «Екзаменаційний білет»

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний біотехнологічний університет

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова приймальної комісії
В.о. ректора ДБТУ

_____ А.І. Кудряшов
«_____» _____ 2025 р.

Ступінь вищої освіти Бакалавр
Спеціальність С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини»
Освітня програма «Економіка»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № _____
фахового вступного іспиту

1. Поняття й сутність категорії «праця».
2. Необхідність та сутність фінансів.
3. Поняття, напрями та цілі діяльності підприємств.

Розробила: голова фахової атестаційної комісії, к.е.н, доцент кафедри
глобальної економіки Пащенко Ю.В.